

יח באלול תשפ"ב, 14.9.2022

גיליון מס' 817

פרשת כי תבוא

השקיפה ממעון קדשך

מאת ליילי דרור, שדה אליהו

לקבלת דף פרשת שבוע בווצאפ (קבוצה שקטה) – לחצ/י **כאן**

לאחר שסיים האדם מישראל מחזור בן שלוש שנים של הפרשת תרומות ומעשרות, הוא פונה לקב"ה, מוסר לו דו"ח על מעשיו, דו"ח המכונה בפי חכמינו: "וידוי מעשרות".

וְאִמַּרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נִתְתִּיו לְלוֹי וְלִגֵּר לְיִתּוֹם וְלֵאלֶמְנָה כְּכֹל מִצְוֹתֶיךָ, אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֵאמֹר עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי. לֹא-אֶכְלַתִּי בְּאֲנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא בְּעֶרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא לֹא נִתַּתִּי מִמֶּנּוּ לְמַת שְׂמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱ-לֹהֵי עֲשִׂיתִי, כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי. (כו, יג-יד)

לוידי מצורפת בקשה: "השקיפה ממעון קדשך מן השמים, ובךךך את עמך את ישראל, ואת האדמה, אשר נתת לנו כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ" (כו, טו)

למילה וידוי וגם למילה השקיפה יש קונוטציה שלילית. וידוי מקושר לחטא, למעשה רע. ישנן מספר פעמים שאדם מתוודה במהלך חייו: בתפילות שחרית ומנחה; בחשבון נפש לפני השינה; ביום החתונה; ביום הכיפורים ואפילו לפני המוות... השורש של המילה 'וידוי' הוא מלשון 'הודאה'. אדם מודה בלב כבד על חטאיו ובכך מתחיל את מסע התשובה, ההתרחקות מהחטא. אולם כאמור בוידוי מעשרות אנו נתקלים בנוסח הפוך, נוסח שלא רק שאינו מאשים אלא אדרבה, מכריז בריש גלי על מעשה טוב – "שְׂמַעְתִּי בְּקוֹל ה' אֱ-לֹהֵי עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי" – כלומר 'אני בסדר'.

גם הפועל 'להשקיף' – מופיע בדרך כלל במקרא כמילה שלילית - בהשקפת המלאכים על סדום ועמורה לפני הפיכתם, "וַיִּשְׁקְפוּ עַל פְּנֵי סֹדֶם" (בראשית יח, טז) ורש"י שם "כל השקפה במקרא לרעה".

באותו ענין כתוב בירושלמי: "רבי הונא בר אחא בשם ר' אלכסנדרא בוא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוה שכל השקפה שבתורה ארורה וזה בלשון ברכה" (מעשר שני ה. ה)

גם בדברי הרב קוק ישנה המלצה לאדם שיתוודה גם על הטוב שבו, משום שזה יעזור לו להאמין בטוב שנמצא בתוכו ולשמוח בנשמה האלוהית הטהורה השוכנת בקרבו, ואז הוא יתמלא מוטיבציה ותעצומות נפש להתגבר על הנפילות שלו, וללכת בדרך של תיקון וחיבור לריבונו של עולם.

גם חז"ל השתמשו בכוונה באותו ביטוי של "וידוי" כאשר הם עסקו בוידוי על הרע, וגם כאשר הם עסקו בוידוי על הטוב.

מדוע המילה וידוי וגם המילה השקיפה שיש להן קונוטציה שלילית, מופיעות בפרשתנו במשמעות חיובית? מדוע יש צורך לבחור במילה שלילית ולחולל בה "מהפך"?

נראה שלמילה 'השקיפה' אין בהכרח מטען שלילי, אלא היא מציינת מבט הנשא למרחקים ובוחר את המציאות מלמעלה, כלפי מטה, כדברי רשי בפירושו על הפסוק "מי זאת הנשקפה כמו שחר" (שיר השירים ו, י) - "הבטה ממקום גבוה לנמוך קרויה השקפה".

אמנם למשקיף ממרום, האנשים שנמצאים למטה נראים קטנים, ולפיכך נבחרה מילה זו לתאור שלוש נשים במקרא המשקיפות 'בעד החלון' - בהתנשאות וביוהרה:

"בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיקרא" (שופטים ו, כח)

"ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון" (שמואל ב ו, טז)

"ואיזבל שמעה ותשם בפה עיניה ותיטב את ראשה ותשקף בעד החלון" (מלכים ב ט, ל)

אבל הנה באה תפילתו של נותן המעשרות והופכת את ההשקפה ממילה שלילית למילה חיובית.

===

מי יתן ונדע תמיד לבחור את ההיבט החיובי של המציאות, ויתקיים בנו הכתוב (מסכת מעשר שני ה' יג):

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים" - עשינו מה שגזרת עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו.

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל" - בבנים ובבנות.

"ואת האדמה אשר נתת לנו" - בטל ומטר ובוולדות בהמה.

"כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש" - כדי שתתן טעם בפירות.

לילי דרור, חברת שדה אליהו, אם לעישה, סבתא לעשרה, ארכיונאית שדה אליהו

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il